

10.04.2020
Історія України
Е-81

Тема:
Самвидав

1. Кого називали дисидентами?

2. Причини виникнення руху дисидентів?

ПРИГАДАЙ:

3. Мета, особливості та форми боротьби?

4. Заходи держави щодо дисидентів?

Дисидент - відступник

*окремі відщепенці, які
відірвалися від
соціалістичного
суспільства,
виступають проти
соціалістичного ладу і,
не маючи опори в своїй
країні, звертаються за
підтримкою за кордон,
в імперіалістичні
пропагандистські й
розвідувальні центри*

**Дисидентство (від лат.
dissident - незгодний) -**

**боротьба проти
існуючого державного
ладу чи
загальноприйнятих
норм певної країни,
протистояння
офіційній ідеології й
політиці.**

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

- Поліпшення внутрішньополітичного клімату за часів “відлиги”, що призвело до нової хвилі національно-визвольної боротьби.
- Антикомуністичні виступи у країнах "соціалістичного табору« (1956р. в Угорщині, Польщі, НДР, Чехословаччині).
- Розгортання світового правозахисного руху, стимульованого прийнятою у 1948 та розповсюдженою в Україні з 1963 року "Загальною декларацією прав людини".
- Монопольна влада партійно-радянської бюрократичної верхівки.
- Постійні утиски та обмеження національного та культурно-духовного життя.
- Політика русифікації.
- Антицерковна кампанія держави.

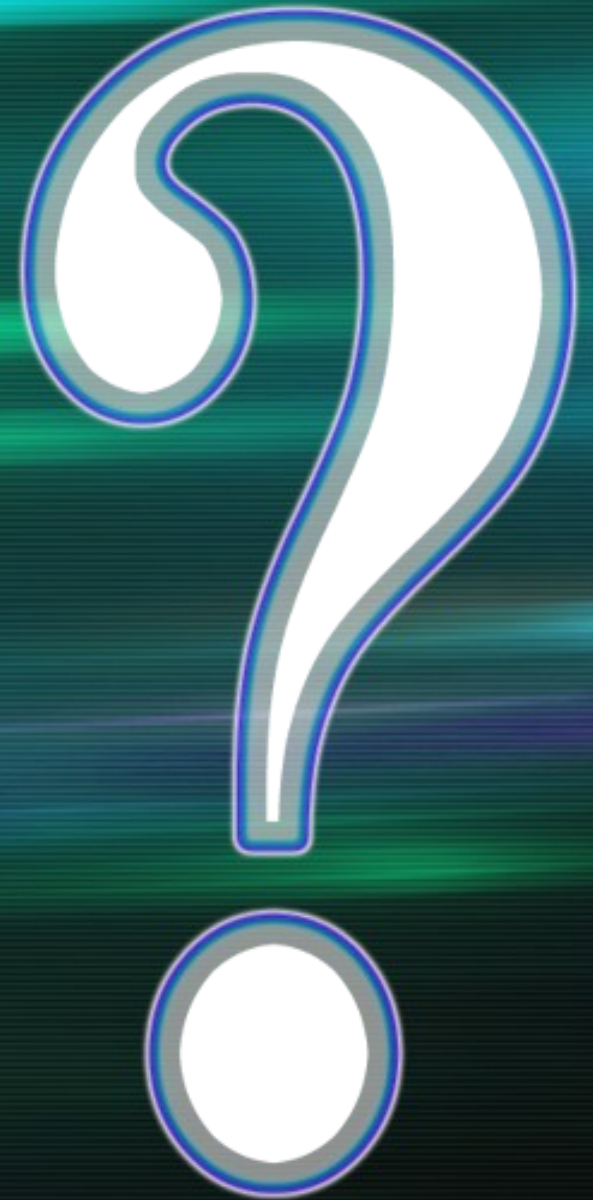
РМСМ

- **Мирна, опозиційна ненасильницька форма боротьби**, боротьби за розум і душу людей. Підтримуючи ідеали національно-визвольної боротьби, дисиденти прагнули досягти мети **конституційними методами**, шляхом проведення агітаційно-пропагандистських акцій.
- рух уже мав свої **чітко визначені організаційні форми** (гуртки, спілки, об'єднання, комітети).
- **загальноукраїнське явище** і проявлялося в усіх регіонах України: в центрі і на сході (Київ, Харківщина, Донеччина, Луганщина); в західній частині (Львівщина, Івано-Франківщина, Тернопільщина, Буковина); на півдні (Одеса, Миколаїв, Херсон).
- як політично-національна течія, **охоплювало різні соціальні прошарки населення** — інтелігенцію (письменники, журналісти, літературознавці, вчителі, юристи, спеціалісти різних галузей народного господарства), студентство, робітництво тощо.

ХАРАКТЕРНА РИСА

**боротьба за національні
інтереси українського народу,
тобто органічне включення у
сферу своєї діяльності
національного фактора**

**ПРОТИ ЧОГО І ЗА
ЩО ВИСТУПАЛИ
УКРАЇНСЬКІ
ДИСИДЕНТИ**

- Прагнення здобути як громадянські свободи, так і національні права.
- Продовжити традиції націоналізму, виражаючи свою відразу до радянської системи.
- Закликали до проведення в СРСР реформ, а не до революції чи відокремлення.
- Виступали проти національних репресій на Україні та за громадянські права в СРСР

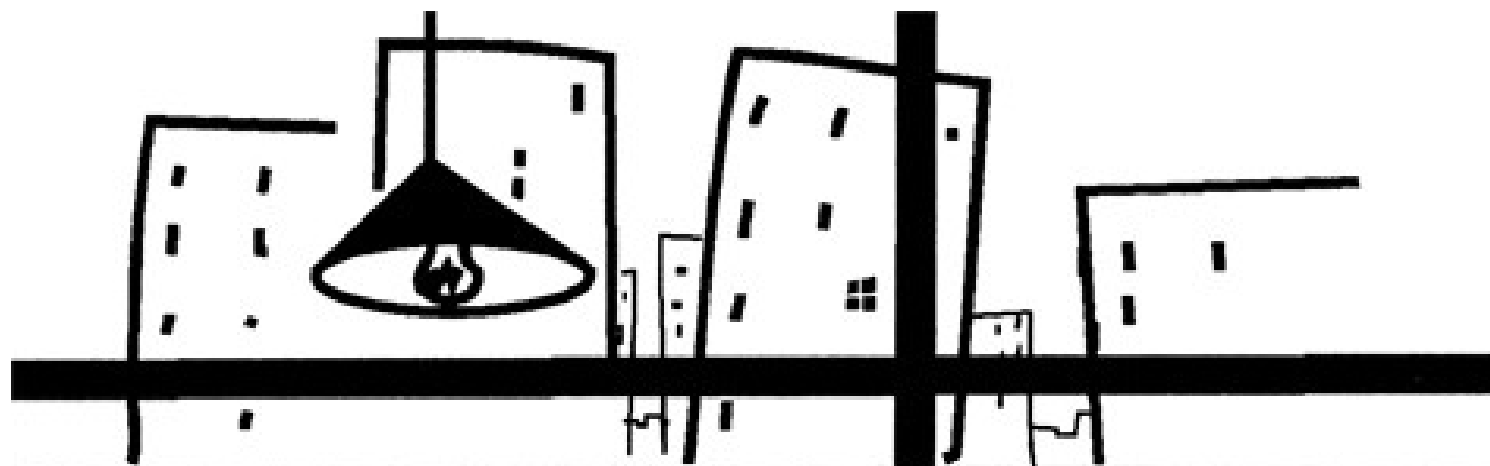

**ОДНА З
ФОРМ БОРОТЬБИ**

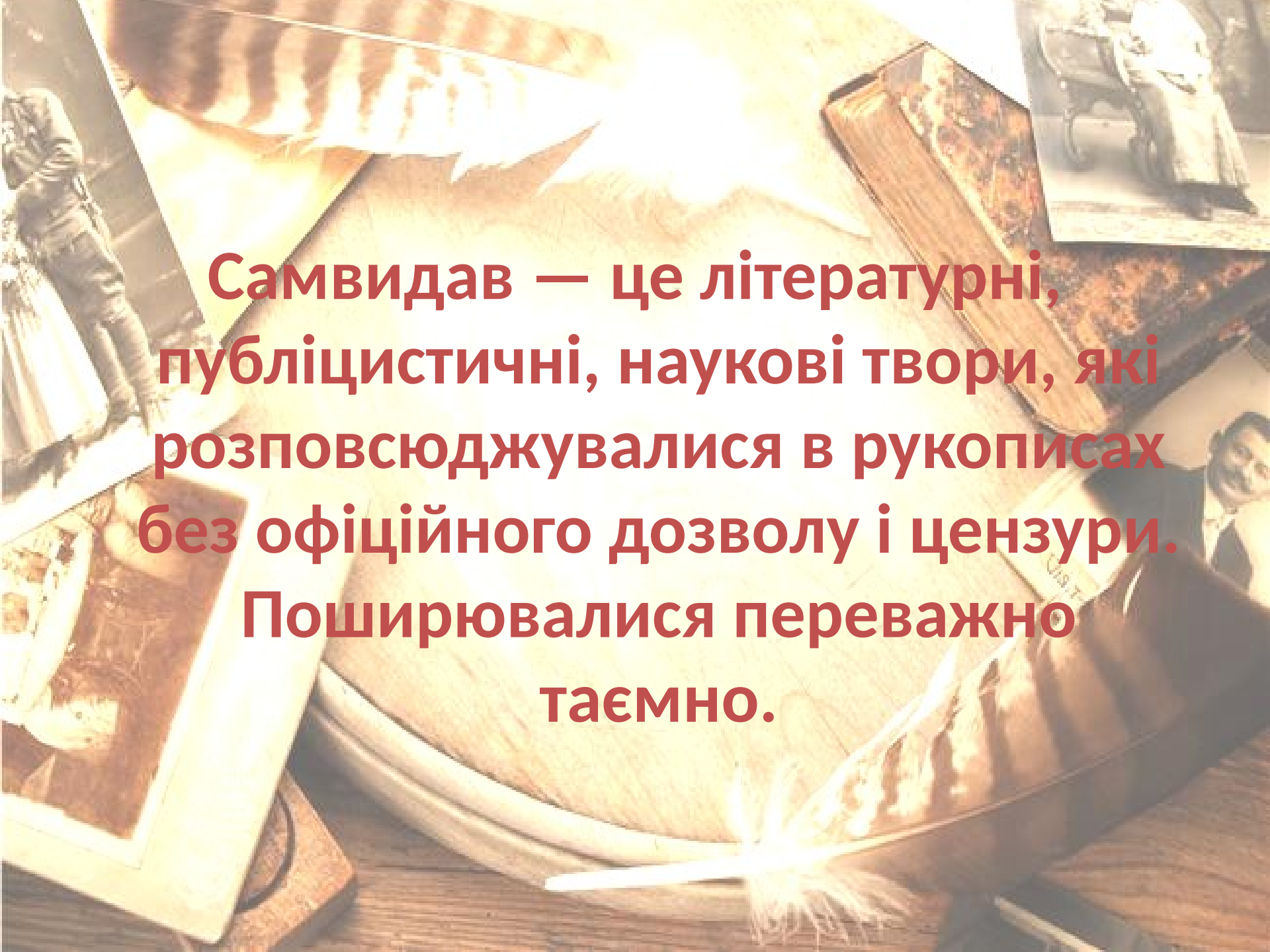
**Поширення
нелегальної
літератури
(самвидав)**

Невід'ємною частиною суспільно-культурного життя України у 2 половині 60-х рр. став самвидав: ціла система розповсюдження не визнаної офіційно або забороненої літератури. Десятки літературних і публіцистичних творів, яким був перекритий шлях до публікації в офіційних виданнях, передруковувались на машинках, перефотографувались на фотоплівку, надиктовувались на магнітофонні стрічки, навіть переписувались від руки і читалися тисячами людей, здебільшого інтелігенцією.

САМВИДАВ

A collage of historical images including a person in a coat, a book, a portrait of a man, and a quill pen.

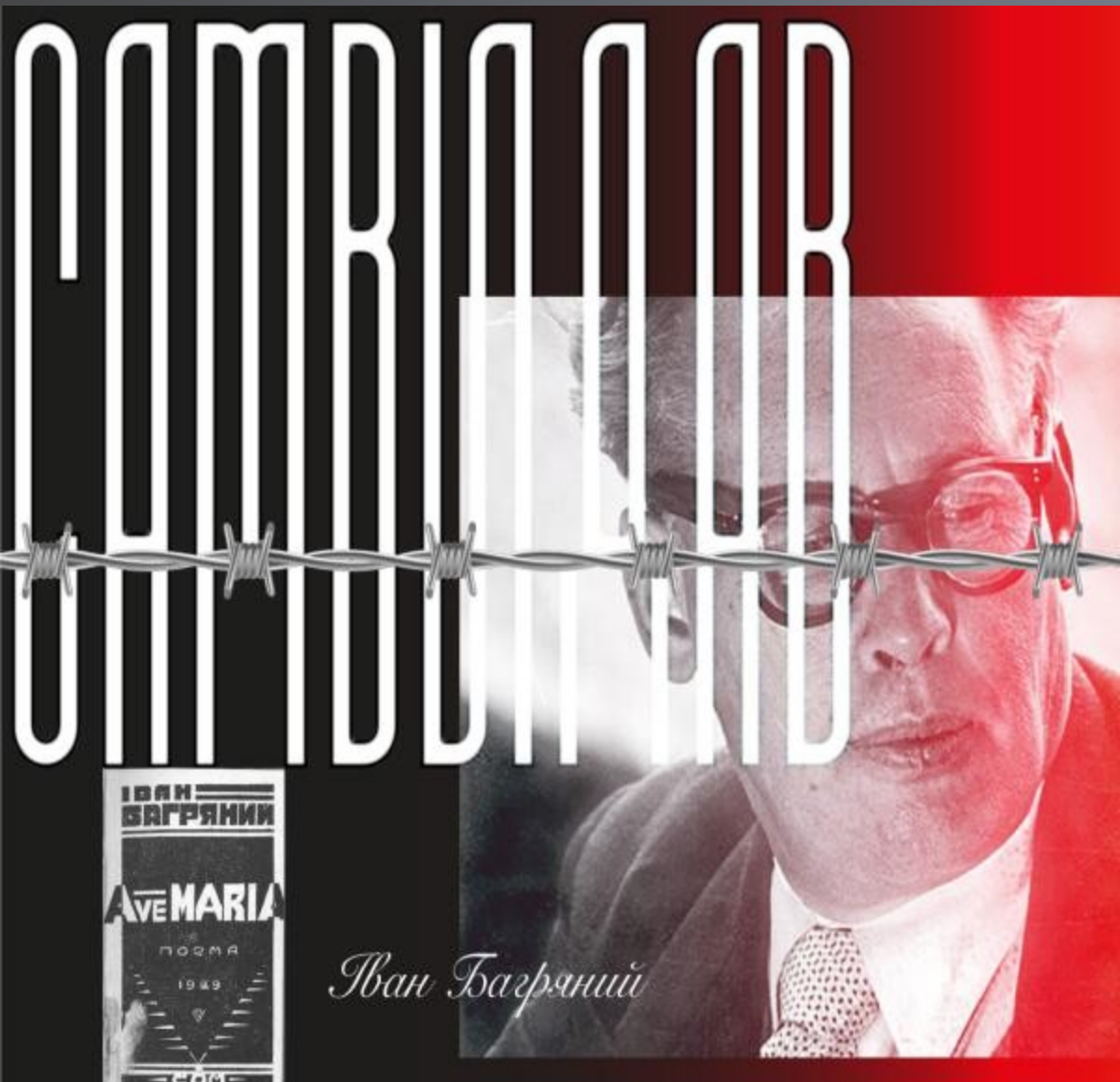
Самвидав — це літературні, публіцистичні, наукові твори, які розповсюджувалися в рукописах без офіційного дозволу і цензури. Поширювалися переважно таємно.

САМИЗДАТ

Існує думка, що цей термін вперше з'явився як «Самиздат» і завдячує цим російському поету Миколі Глазкову. Він своїми силами друкував книжки і замість назви видавництва вказував «СамИздат». Така назва була відповіддю на офіційні радянські видавництва, в назві яких завжди була присутня частка «-издат» («Политиздат», «Медииздат» і т.д.).

Микола Глазков

Появу українського терміну «Савмидав» пов'язують з харківським письменником Іваном Багрянним. У 1929-му році автор своїми силами видав збірку «Ave Maria», тому замість назви видавництва вказав «Сам». Автор роздавав книжки в невеличкі магазини, а потім розказував друзям, де їх можна купити. Та згодом радянська влада все одно дізнавалась про ці примірники й конфісковувала їх.

**Першими і найбільш поширеними
самвидавними творами були вірші
В. Симоненка:**

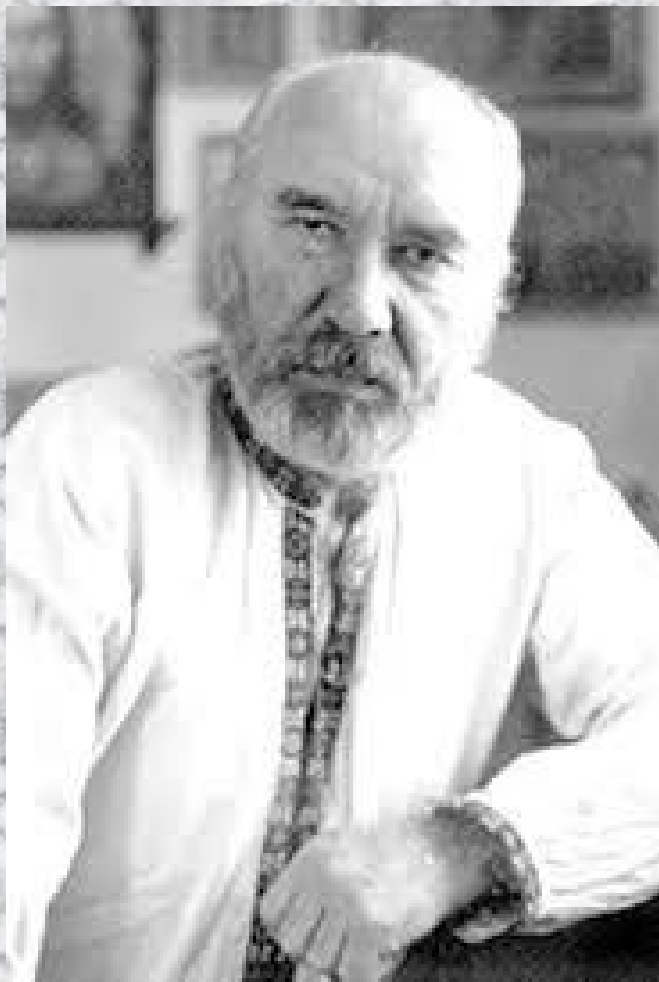
**Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо, горда і вродлива,
З тебе чудуватися навік.**

**...Хай мовчать Америки й Росії,
Коли я з тобою говорю.
Ви чуєте? — на цвинтарі ілюзій
Уже немає місця для могил.
Уже народ — одна суцільна рана,
Уже від крові хижіє земля,
І кожного катюгу і тирана
Уже чекає зсукана петля.**

- Головним організатором і розповсюджувачем самвидаву був **І.Світличний**. Він поставив собі за мету створити альтернативну офіційній українську літературу.
- Самвидав, поява різних молодіжних організацій, листи, звернення до партійних органів, публічні виступи на всіляких урочистостях засвідчили перехід руху шістдесятників з культурницького у політичне русло.

У 1964-65 роках на Івано-Франківщині група активістів на чолі з Зиновієм Красівським створила журнал «Воля і батьківщина». Журнал складався з 13-22 сторінок машинописного тексту і видавався щоквартально. В умовах підпілля випуск подібного тексту був складним процесом не тільки через тиск влади, а й через технічну складність верстки примірників.

**Поширювались твори Ліни
Костенко, В.Симоненка,
Є.Сверстюка та ін.**

**Згодом самвидав став
політизуватися.**

**В 1964—1965 рр. з'явилась ціла
серія анонімних публіцистичних
статей:**

**„З приводу процесу над
Погружальським” — відгук на
пожежу в Центральній науковій
бібліотеці у Києві, під час якої
згоріла безцінна колекція
україніки; „Про сучасне і
майбутнє України”,
„Націоналісти?”, „12 запитань
для тих, хто вивчає
суспільствознавство” та ін.**

**Статті підіймали
найактуальніші та
найболючіші проблеми
сучасності: підлегле
становище України в
СРСР, стан української
мови і культури,
русифікація, злочини
сталінізму тощо.**

Поява політичної публіцистики стала свідченням зародження політичної течії у шістдесятництві, певної групи, яка прагнула обговорювати не тільки суто культурницькі, а й важливі суспільно-політичні проблеми

На фото: Вертеп-1972 у домі Садовських у Львові. Стоять ліворуч: Любомира Попадюк, Василь Стус, Олена Антонів, Ірина Калинець, Марія й Ганна Садовські, Михайло Горинь; сидять — Стефанія Шабатура ("циган"), Мар'ян Гатала, Олександр Кузьменко. Це було 1 січня, а вже за кілька днів Стус, Калинець та Шабатура були заарештовані.

Які ідеї містились у
листівці?
Чи могли мати вплив
на громадян
проголошені в ній
ідеї?

Воля народам!

Воля людям!

ГРОМАДЯНИНІ!

Чи зробив Ти висновок до дав українському народові жовтневий переворот 1917 р.?

Він зліквідував здобуту народами внаслідок повалення царизму волю, придушив молоду Українську Народну Республіку, принісши Твоєму народові ще гірше рабство, ніж було царське; він спричинився до загибелі кращих Твоїх братів і друзів, до занепаду української культури і до знищення Твого добробуту.

Чи згоден Ти і надалі терпіти більшовицьке ярмо?

Українські революціонери.
1957 р.

Прочитай і підкинь непомітно другому.

Воля народам!

Воля людям!

КОЛГОСПНИКУ!

Щоб і надалі утримувати численні зграї внутрішніх та закордонних паразитів, Твої визискувачі-комуністи поставили перед Тобом ще одну вимогу-наздогнати США по виробництву м'яса, молока і масла.

П а м' я т а й:

продуковане Тобою м'ясо, молоко і масло йде не для українського народу, не для поліпшення Твого добробуту, а для зміцнення московсько-більшовицької тюрми народів;

Україна використовується як сировинна база, з якої колонізатори вивозять у себе залишки народ на півголодне існування;

ні Ти, ні Твоя сім'я, ні Твої дітки не спроможні зняти пельку ненажерному ворогові;

тільки у власній, економічно та політично незалежній державі український народ повністю користуватиметься багатствами рідної землі і плодами своєї праці.

Тому ставай під прапор боротьби за волю України і за справедливий соціальний лад.

Годі терпіти кремлівське ярмо! Годі бути рабами! Український народ, як і всі народи, має право на незалежність.

Пора сказати московсько-більшовицьким загартованим:

Г е т ь з У к р а ї н и !

Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава-єдина запорука селянської волі!

Українські революціонери.
1957 р.

Прочитай і підкинь непомітно другому.

"...БІЛКИ САМОВІДДАРИ" БОРОТЬБИ ДИСИДЕНТІВ І ТРАГІДИСЬКІЙ СВІДОМСТІ ПОСТУПОВО СТВЕРДЖУВАЛАСЯ ДУМКА, ЩО
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД Є НЕ ПРОСТО ПРИДАТКОМ ДО "ВЕЛИКОГО БРАТА" ІЩО МОЖЛИВЕ СТВОРЕННЯ НЕЗалеЖНОЇ ДЕРЖАРИ
З НАСЛОВИЩА ДИСИДЕНТІВ
"ВИЙШЛО БАГАТО СИЛАТНИХ ПОСЛАНИВ" Ліна Костенко

ЗАВДАННЯ:

1. Ознайомся із текстом підручника: Історія України, 11 клас. Н.Сорочинська, О.Гісем, 2019 р. §13. (<https://pidruchnyk.com.ua/1262-istoriya-ukrainy-11-klas-sorochinska.html>) та дай відповіді на запитання в кінці параграфу.
2. Занотуй основні положення теми.
3. Прочитай статтю “Кримськотатарський національний рух” за посиланням <http://history.org.ua/LiberUA/5-7702-0774-4/3.pdf> .
4. Склади тези: мета, методи та основні представники кримськотатарського національного руху.